

www.nfunorge.org
Youngstorget 2A, 0181 Oslo
Postboks 8954, Youngstorget,
0028 Oslo
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www-facebook.com/NFUorge

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

09.05.2018

Høring om ekspertutvalgets rapport om regionreformen – Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene

Det vises til høringsnotat fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet vedrørende ovennevnte høring.

Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU) er en menneskerettsorganisasjon, som arbeider for full deltakelse og likeverd, og mot diskriminering. NFU skal ivareta interessen til mennesker med utviklingshemming og deres familier, overfor sentrale, regionale og lokale myndigheter. NFU har ca. 8500 medlemmer.

Vi har noen merknader til følgende punkter i rapporten:

- Punkt 19 Spesialpedagogisk støtte til skoleelever – Forslaget om nedleggelse av Statped
- Punkt 10 Kollektivtransport – Forslaget om TT-tilbudet
- Punkt 8 Kompetansepolitikk – Forslaget om voksenopplæring og kommentar om lærekandidater

Pkt. 19 Nedleggelse av Statped

Statpeds oppgave er å medvirke til at barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov får god og tilrettelagt opplæring. NFU er bekymret for at den spesialpedagogiske kompetansen Statped innehar vil forvitte, hvis Statpeds støttetjenester til kommunene blir overført til Fylkeskommunene, slik utvalget foreslår.

Store konsekvenser for elevene som trenger mest bistand

Statped har et bredt spenn av ulike oppgaver. I tillegg har de spesialisert kompetanse på enkelte spesialpedagogiske områder. Statped er organisert i fire regionkontorer, men fordi de har en spisskompetanse på enkelte områder, og fordi utfordringene noen barn og unge opplever er svært sjeldne, klarer Statped ikke å ha like god kompetanse på alle områder i alle regionene. Det fremstår urealistisk at 11 nye fylkeskommuner skal kunne ha tilstrekkelig spesialpedagogisk kompetanse, når Statped i dag ikke makter å ha tilstrekkelig kompetanse i hver av sine fire regioner.

Det er stor fare for at kompetansen om de elevene trenger mest bistand i skolesystemet blir pulverisert, hvis man flytter kompetansen ut i de 11 fylkeskommunene.

Fylkeskommunen har ingen intensiver til å gi god veiledning til kommunene

En viktig oppgave for Statped er å tilføre barnehagene og skolene kompetanse, på individnivå eller på systemnivå. Fylkeskommunen har ansvar for å drive videregående opplæring. Det er vanskelig å se at Fylkeskommunen vil ha interesse av å legge ressurser i å gi god veiledning til kommunene. Det vil dessuten være vanskelig for Fylkeskommunen å gi god veiledning til kommunene når de ikke har den nødvendige kompetansen.

Fylkeskommunene oppfyller ikke oppgavene de har i dag

Vi blir ofte kontaktet av våre medlemmer, som forteller at fylkeskommunene ikke oppfyller sine forpliktelser overfor elever som har behov for spesialundervisning. Dette er slått fast i flere tilsynsrapporter etter tilsyn i ulike fylkeskommuner. Noen steder har gjentatte tilsyn i samme fylkeskommune vist vedvarende lovbrudd. Tilsynene synes derfor å ha begrenset effekt for om fylkeskommunene oppfyller sine forpliktelser. Likestillings- og diskrimineringsombudets uttalelse om diskriminerende praksis i videregående opplæring i Rogaland fylkeskommune, gir et innblikk i fylkeskommunenes etterlevelse av lovpålagte plikter innenfor videregående opplæring.

Opplæringstilbudet som blir gitt til mange elever med spesialundervisning i videregående er av svært dårlig kvalitet. Dette antyder at fylkeskommunene har mer enn nok med å oppfylle de forpliktelsene de allerede har etter gjeldende regelverk. Rapporten «Overgang skole arbeidsliv for elever med utviklingshemming», av forskerne Christian Wendelborg, Anna Kittelsaa og Sigrid Elise Wik, ble publisert i desember 2017. Der fremkommer blant annet:

- 30 prosent av elevene med utviklingshemming tas inn på studieforbereende utdanningsprogram. Dette til tross for at ingen i denne gruppen går videre på universitets- eller høgskolestudier.
- Det er ofte ikke samsvar mellom det utdanningsprogrammet de tilhører og det tilbudet de får i videregående skoler.
- Videregående skole stiller få krav til elever med utviklingshemming.
- Både foreldre og elever gir uttrykk for at de kan tenke seg å ha lekser, men ingen av skolene gir lekser til elever med utviklingshemming.
- Lærekandidatordningen blir sett på som et godt tilbud for utviklingshemmede som er høyt fungerende. Få kjenner til praksisbrevordningen, og ordningen er ubenyttet i skolen for denne gruppen.
- De fleste elever med utviklingshemming har sluttet videregående opplæring uten formell kompetanse.

Gjennom tilsynsrapporter og henvendelser fra medlemmer, har vi sett at elever med spesialundervisning i videregående opplæring får en mangelfull opplæring. Vi mener det er urealistisk å forvente at fylkeskommunenes etterlevelse av lovverket vil bli bedre om de blir pålagt flere oppgaver.

NFU mener det er viktig at Statped forblir en egen organisasjon. Samtidig bør Statped videreutvikles, for eksempel ved at kompetansen Statped sitter på i større grad bli en del av lærerutdanningene.

Punkt 10 Kollektivtransport – forslaget om TT-tilbudet

Ekspertutvalget foreslår at ansvaret for den statlige tilskuddsordningen for utvidet TT-tilbud overføres til fylkeskommunene gjennom rammetilskuddet. NFU mener en slik overføring vil være svært uheldig for rullestolbrukere, blinde og svaksynte, som omfattes av det utvidede TT-tilbudet.

For noen kan det være vanskelig å benytte ordinært kollektivtilbud. Disse personene opplever ofte å bli isolert fra samfunnet, fordi de ikke kommer seg noe sted. Formålet med prøveprosjektet om å utvide TT-ordningen, var å finne gode løsninger for personer med stort udekket transportbehov. Blinde, svaksynte og rullestolbrukere ble prioritert. Til skuddet skal sikre 200 reiser i året. Det er viktig for å kunne leve et selvstendig liv, og for å kunne delta i samfunnet på lik linje med andre.

Etter FNs konvensjon om rettighetene for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 19, erkjenner konvensjonspartene «at alle mennesker med nedsatt funksjonsevne har samme rett som andre til å leve i samfunnet, med de samme valgmuligheter, og skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for å legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne gjøre full bruk av denne rettighet, og bli fullt inkludert og delta i samfunnet».

Transport er viktig for å sikre muligheten til sosial deltakelse i samfunnet på lik linje med andre. For de som har vansker med å benytte det ordinære kollektivtilbudet, er TT-tilbudet ofte den eneste muligheten for å komme seg ut på sosiale aktiviteter, og man kan ha behov for å reise utenfor fylkeskommunens grenser. Det er viktig at de som har behov for TT-tilbud får mulighet til å reise dit de ønsker, uavhengig av hvor de bor eller fylkeskommunens økonomi.

I dag er regelverket rundt TT-tilbudet svært ulikt i de forskjellige fylkeskommunene. Vi mener at TT-tilbudet bør være statlig finansiert, med likt regelverk og praktisering over hele landet. Hvis ansvaret for det utvidede TT-tilbudet overføres til fylkeskommunene gjennom rammetilskuddet, kan det medføre usikkerhet om midlene blir benyttet til TT-tilbudet. Det kan igjen medføre at TT-tilbudet blir sterkt innskrenket, avhengig av fylkeskommunens økonomi og prioriteringer.

TT-tilbudet er en viktig ordning for å bryte sosial isolasjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne over hele landet. Derfor er det viktig at ordningen fortsetter som statlig tilskudd, og at ordningen utvides til å omfatte alle fylker. Samtidig er det viktig at myndighetene i samarbeid med organisasjonene skaper et felles regelverk for TT-ordningen i fylkene, slik at tilskuddet treffer de som har et stort behov for TT-tilbudet og samtidig bidrar til å oppfylle målet om inkludering og deltakelse i samfunnet.

Punkt 8 Kompetansepolitikk – forslaget om voksenopplæring

Ekspertutvalget foreslår at fylkeskommunene får ansvaret for tilskudd til voksenopplæring. For NFU er tilskudd fra studieforbundene viktig for vår mulighet til å organisere opplæring og kurs for medlemmene våre. Særlig er

tilretteleggingstilskuddet viktig. Det er med på å dekke ekstra kostnader for at kursene skal være tilgjengelig for alle.

Ekspertutvalget utdyper ikke hvordan det foreslåtte tilskuddssystemet skal fungere i fylkeskommunene. Det er derfor behov for en konsekvensutredning før forslaget iverksettes. I dag får studieforbundene midler fra Kompetanse Norge. Det vil være et mer komplisert system om studieforbundene i stedet skal få midler fra 11 ulike fylker. I tillegg er det viktig at tilskuddet til studieforbundenes arbeid ikke reduseres. Rapporten viser ikke til noen vurderinger om at denne problemstillingen er tatt hensyn til.

Hvis departementet finner det hensiktsmessig å endre dagens system med studieforbundene, er det viktig at departementet involverer organisasjonene i prosessen. Hvis systemet endres er det viktig at organisasjonene ikke mister noe av den støtten de får gjennom studieforbundene i dag.

Vedrørende lærekandidatordningen

Elever med store og langvarige behov for tilrettelegging, har i dag liten mulighet til å gjennomføre en yrkesfaglig utdanning. Lærekandidatordningen er i utgangspunktet et godt virkemiddel, men det er stor variasjon i hvordan de forskjellige fylkeskommunene tilrettelegger for ordningen. Noen fylkeskommuner legger godt til rette for lærekandidatordningen, for eksempel Østfold, men i de fleste fylkeskommuner er det lite kunnskap og interesse for ordningen. For å bedre situasjonen bør det etableres nasjonale retningslinjer og stimuleringsordninger, slik at fylkeskommunene satser på ordningen. Hvis fylkeskommunen får økt ansvar på feltet, samtidig som fylkeskommunene slås sammen, er det stor fare for at ordningen får enda mindre fokus enn den har i dag.

Med vennlig hilsen

(*sign.*)
Hedvig Ekberg
Generalsekretær

(*sign.*)
Ingvild Østerby
Juridisk rådgiver